

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 407

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 27 Ağustos 1973 Tarihli Hampetrol Boru Hattı Anlaşmasına Ek Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe; Dışişleri Komisyonları Raporları (1/714)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : K. K. Gn. Md.

18/101 - 1935/05566

26 . 9 . 1985

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulunca 20.9.1985 tarihinde kararlaştırılan «Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 27 Ağustos 1973 Tarihli Hampetrol Boru Hattı Anlaşmasına Ek Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı» ve gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Turgut Özal
Başbakan

G E R E K Ç E

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Sayın Turgut Özal ile Irak Başbakan Birinci Yardımcısı Taha Yasin Ramadan tarafından 6 Ağustos 1984 tarihinde Ankara'da imzalanan Mutabakat Zaptı ile mevcut Türkiye - Irak Hampetrol Boru Hattı sisteminin kapasitesinin, mevcut hatta paralel ikinci bir boru hattı yapımı suretiyle, günde 1,5 milyon varile çıkarılması için bir proje uygulanması kararlaştırılmıştır. 30 Temmuz 1985 tarihinde Bağdat'ta imzalanmış bulunan «Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Arasında 27 Ağustos 1973 tarihli Hampetrol Boru Hattı Anlaşmasına Ek Anlaşma» bu projenin uygulanması sonucu ortaya çıkacak olan genişletilmiş boru hattının kullanımı ile ilgili hak ve vecibeleri, asgarî geçiş miktarını, geçiş ücretlerini, bu ücretler için uygulanacak hesap sistemlerini tespit etmektedir.

Ek Anlaşma, 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın hükümlerini teyit etmekle birlikte, yeni hükümler de getirmekte ve 1973 Anlaşmasının genişletilmiş boru hattı sistemine teşmilinin gerektirdiği unsurları ihtiva etmektedir.

Ek Anlaşma ile mevcut boru hattının yılda 46,5 milyon ton olan kapasitesinin yılda 70,9 milyon tona çıkarılması kabul edilmekte ve Irak tarafı genişletilmiş hattan yılda en az 35 milyon ton hampetrol nakletmeyi taahhüt etmektedir. Mevcut hat için taahhüt edilmiş olan asgarî miktar yılda 22 milyon tondur. Böylece genişletilmiş hat ve tespit edilmiş yeni geçiş ücret sistemi ile yılda ülkemize asgarî 97 353 00,— Dolar ek gelir garanti edilmiş olmaktadır.

Geçiş ücreti için sabit bir rakam değil, fakat boru hattının daha fazla kullanımını teşvik maksadıyla geçirilen hampetrol miktarı arttıkça fiyatların azaldığı esnek bir sistem benimsenmiştir. Bu şekilde takriben 180 - 120 milyon Dolar arasında değişen bir yıllık gelir elde edilebilecektir.

Diğer taraftan, geçiş ücretinin reel değerinin muhtemel enflasyonist baskılarla erozyona uğramasını önlemek maksadıyla, ABD, F. Almanya ve Japonya'daki enflasyon oranlarını dikkate alan bir sistem çerçevesinde, başlangıç için tespit edilen ücretlerin artırılması imkânı sağlanmıştır.

1973 Anlaşması onay belgelerinin teati tarihi olan 11.5.1974 tarihinden itibaren 20 yıl sürelidir. Ek Anlaşma genişletilmiş hattın başarılı şekilde işletmeye açılmasından itibaren 20 yıllık süreyi öngörmektedir. Böylece, yeni hattın en erken 1987 yazında devreye sokulacağı gözönünde tutulursa, anlaşmaların bir bütün olarak 2007 yılına kadar uzatılması temin edilmiş olmaktadır. Sadece on üç yıllık bu ek sürenin, mevcut hattın asgarî geçiş miktarına dayanılarak yapılan hesaba göre, ülkemize katkısı 1 600 milyon Dolar mertebesinde-dir. Yeni anlaşmaya göre 2007 yılına kadar elde edilecek toplam gelir ise 3 916 milyon Dolar olacaktır.

Ek Anlaşma ile Türk makamlarının en geç 1 Ocak 1986 tarihinden itibaren hampetrol alıcıları, taşıyıcıları ve tankerler üzerindeki malî yükü kaldırması öngörülmektedir. Bu husus 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmada da yer almaktadır. Ancak, bu hükme bugüne kadar işlerlik kazandırılmamış bulunması Irak makamlarının şikâyetine neden olmuş, hatta mahkemelerimizde açtıkları bazı davalardan lehlerine kararlar da elde edebilmişlerdir. Ek Anlaşmada söz konusu malî yükün kaldırılması unsuruna tekrar yer verilirken, 1973 Anlaşmasından doğan taleplerin de ortadan kaldırılması üzerinde mutabakat sağlanmıştır.

Türkiye - Irak Hampetrol Boru Hattının genişletilmesi, yukarıda belirtilen ekonomik faydaların dışında, ülkemizin bölge petrolü ile bağlarının daha da pekiştirilmesi avantajını da getirmekte, bölgenin güçlü ve istikrarlı üyesi Türkiye'ye duyulan itimadı ortaya koymaktadır. İlk petrol boru hattının, bölgemizdeki güç şartlara rağmen, aksamadan işletilmekte olması bu güven duygusunu daha da kuvvetlendirmiştir. Sadece Irak'ın değil fakat İran ve Katar gibi petrol ve doğal gaz ülkelerinin, ürünlerini ülkemizden geçecek boru hatlarıyla nakletmek amacıyla işbirliğimizi aramakta olmaları, Türkiye'nin güç ve itibarının somut işareti-dir. Türkiye'nin bu projelerle bir petrol transit merkezi haline gelişi ülkemizin Batı ile Ortadoğu arasındaki köprü rolünü güçlendirdiği gibi, Ortadoğu ülkeleri üzerinde nüfuz ve itibarımızı da artırmak suretiyle bölge barış ve istikrarına daha büyük bir katkı yapmasına imkân vermektedir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No. : 1/714

Karar No. : 15

16 . 1 . 1986

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça Komisyonumuza havale edilen «Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 27 Ağustos 1973 Tarihli Ham Petrol Boru Hattı Anlaşmasına Ek Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı» Komisyonumuzun 15 Ocak 1986 tarihinde yaptığı 36 ncı birleşimde ilgili Hükümet Temsilcilerinin de iştiraki ile incelendi ve görüşüldü.

Bilindiği gibi; 1973 senesinde Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti arasında, Irak'da üretilen ham petrolün Akdeniz'e aktılmasını öngören bir petrol boru hattı anlaşması imzalanmıştı. Bu defa, iki ülke Başbakanları arasında 6.8.1984 tarihinde imzalanan bir mutabakat zaptıyla, mevcut olan petrol boru hattının kapasitesini iki misline çıkartmak amacıyla yeni bir boru hattının inşasına ilişkin bir proje uygulanması kararlaştırılmıştır. Bu amaçla 30 Temmuz 1985 tarihinde imzalanan «Türkiye Cumhuriyeti

Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 27 Ağustos 1973 Tarihli Ham Petrol Boru Hattı Anlaşmasına Ek Anlaşma» ile söz konusu bu projenin uygulanması sonucunda meydana çıkacak olan boru hattının kullanılmasına ilişkin hak ve vecibeler boru hattından asgarî olarak nakledilecek ham petrol miktarı, geçiş ücretleri ile bu ücretlerin hesaplanmasına ait esaslar gibi hususların tespiti kurallara bağlanmaktadır.

Tasarı ile; Anayasamızın 90 ıncı maddesi gereği olan, ülkeler arası imzalanan anlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayından geçirilmesi hükmü yerine getirilmektedir.

Komisyonomuz; yapılması öngörülen petrol boru hattına ilişkin anlaşmada, nakil kapasitesinin neden az tutulduğu, bunun sakıncalarının neler olabileceği; Varil başına hesap edilen nakil ücretlerinin tespitinde önemli bir unsur olan enflasyonun etkisinin ne şekilde giderileceği ve bu hesaplamada neden doların baz alındığı; tespit edilen ücretlerin tatmin edici olup olmadığı; Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, bu projenin yer alıp almadığı, eğer yer alıyorsa ne zaman başlayacağı ve ne kadar süreceği; projenin finansmanının sağlanıp sağlanmadığı yanında anlaşmada yer alan üç aylık süre içinde yürürlüğe sokulması şartının, bu sürenin bitmesi açısından herhangi bir etkisinin olup olmayacağı; gibi hususlara ilişkin endişeleri; İlgililerin, anlaşmada, yapılacak hattan nakledilecek ham petrolün miktarının yarı kapasitenin altında olamayacağı hükmünün yer almasında, ileriye dönük hesapların etken olduğu ve böylece kaynağı elinde tutan ülkenin şu veya bu sebeplerden, politik anlaşmazlıklar nedeniyle sevkiyatı azaltmasını önlemeye matuf olduğu; Varil başına tespit edilen nakil ücretlerinde, eskiden altının baz alındığı, ancak artık bütün dünyada bunun terkedilerek yerini dolara bıraktığı, bu nedenle enflasyon hesabında üç ülkenin Amerika, Japonya ile Federal Almanya'daki enflasyonun ölçü alındığı; varil başına tespit edilen ücretin tatminkâr edici olduğu; Projenin Devlet Planlama Teşkilatı tarafından, ek bir karar ile Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Programına alındığı ve bu amaçla 1986 bütçesine 70 milyar liralık bir ödeneğin konduğu; Projenin 1987 yılında bitirilmesinin öngörüldüğü ve anlaşma metninde yer alan, üç ay içersinde yürürlüğe konulmasına ilişkin, hükmün bir engel teşkil etmeyeceği, zira Irak tarafının da henüz anlaşmayı parlamentosuna onaylatmadığı; şeklindeki izahatları sonucunda tasarı ve gerekçesi benimsenerek maddelerinin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının 1 inci Maddesi ile yürürlük ve yürütmeye ilişkin 2 ve 3 üncü Maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Dışişleri Komisyonuna sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Cengiz Tuncer</i> Kayseri	Sözcü <i>Alaattin Fırat</i> Muş	Kâtip Üye <i>Kadir Demir</i> Konya
Üye <i>A. Akgün Albayrak</i> Adana	Üye <i>Abdurrahman Demirtaş</i> Hatay	Üye <i>Mehmet Deliceoğlu</i> Adıyaman
Üye <i>Hazım Kutay</i> Ankara	Üye <i>M. Fenni İslimyelli</i> Balıkesir İmzada bulunamadı	Üye <i>Hakkı Artukarslan</i> Bingöl
Üye <i>A. Şamil Kazakoğlu</i> Bolu	Üye <i>İlhan Aşkın</i> Bursa	Üye <i>M. Memduh Gökçen</i> Bursa

Üye
C. Tayyar Sadıklar
Çanakkale

Üye
Metin Yaman
Erzincan

Üye
Yaşar Albayrak
İstanbul

Üye
Özdemir Pehlivanoglu
İzmir

Üye
Mehmet Budak
Kırşehir

Üye
Ünal Akkaya
Çorum

Üye
İlhan Aras
Erzurum

Üye
M. Oltan Sungurlu
Gümüşhane

Üye
İbrahim Özbıyık
Kayseri

Üye
İsmet Ergül
Kırşehir

Üye
Fehmi Memişoğlu
Rize

Üye
Ahmet Sarp
Diyarbakır

Üye
Togay Gemalmaz
Erzurum

Üye
Tülay Öney
İstanbul

Üye
Erol Ağagil
Kırklareli

Üye
Ayhan Fırat
Malatya
İnzada bulunamadı

Dışişleri Komisyonu Raporu

*Türkiye Büyük Millet
Meclisi
Dışişleri Komisyonu
Esas No. : 1/714
Karar No. : 4*

24 . 2 . 1986

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

«Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 27 Ağustos 1973 tarihli Ham Petrol Boru Hattı Anlaşmasına Ek Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı» Komisyonumuzun 19.2.1986 tarihli 5 inci Birleşiminde ilgili Hükümet temsilcilerinin de iştirakiyle tetkik ve müzakere edildi.

Ülkemiz ile komşu ülke Irak arasında 27 Ağustos 1973 yılında imzalanan Ham Petrol Boru Hattı Anlaşmasına, Ek Anlaşma mahiyetindeki 30 Temmuz 1985 tarihli Anlaşma ve bu Anlaşmanın onaylanmasının uygun bulduğuna dair Kanun Tasarısı, Anayasamızın 90 inci maddesi ve 244 sayılı Kanununun 2 nci maddesi gereği, Bakanlar Kurulunca 20.9.1985 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına arz edilmiştir.

Ek Anlaşma ile iki ülkenin aralarındaki mevcut ekonomik bağ kuvvetlendirileceği gibi, her iki ülkenin kendi ekonomilerine de büyük katkıları olacağı açıktır. 27 Ağustos 1973 tarihli İlk Anlaşma hükümlerini kapsamakla birlikte, yeni bazı hükümleri de beraberinde getiren Ek Anlaşma ile, mevcut boru hattının taşıma kapasitesi 46,5 milyon ton'dan, yılda 70,9 milyon tona çıkarılmaktadır. Ayrıca Irak Hükümeti

hampetrol boru hattından yılda en az 35 milyon ton ham petrol nakletmeyi garanti etmektedir. Böylelikle Ülkemize yılda asgari 97.353,00 Dolar ek gelir sağlanmış olmaktadır.

İlk Anlaşma ile döşenen ham petrol boru hattının bölgedeki güç şartlara rağmen mükemmelen işletilmesi, bölgenin güç ve istikrar unsuru olan ülkemize duyulan mevcut itimadı daha da artırmış, İran ve Katar'ın da petrol ve doğal gaz ürünlerini de Ülkemizden geçecek petrol boru hatlarından Akdenize nakletmeyi düşünmelerine vesile olmuştur. Böylelikle Ülkemiz, Ortadoğu ile Avrupa Ülkeleri arasında istikrarlı ve güvenli bir köprü bilincini de her geçen gün pekiştirmektedir.

Yukarıdaki düşüncelere hâkim olan Komisyonumuz, Tasarının tümünü ve gerekçesini uygun mütalaâ ederek maddelerinin müzakeresine geçmiştir.

Tasarının 1 inci maddesi Komisyonumuzca da uygun görülerek aynen kabul edilmiştir.

27 Ağustos 1973 tarihli ham petrol boru hattı Anlaşmasına Ek Anlaşma 30 Temmuz 1985 tarihinde yapılmış ve bu Anlaşmanın 1985 yılı içinde bir kanunla uygun bulunması öngörülmüştü. Bu itibarla Ek Anlaşmada 1984 yılı sonuna kadar Hükümetimizce yerine getirilmesi derpiş edilen bazı hükümler yer almıştı. Hükümetimiz bu çerçevede Irak ham petrolü alıcıları, taşıyıcıları veya bu ham petrolü yükleyecek tankerler üzerindeki malî yükün 1985 yılı sonuna kadar kaldırılmasını kabul etmiştir.

Ek Anlaşma Türkiye Büyük Millet Meclisine zamanında sevk edilmiş olmakla birlikte, Meclisimizin yoğun faaliyetleri sebebiyle görüşülmesi 1986 yılına intikal etmiş bulunmaktadır. Bu durumun Ek Anlaşma ile üstlendiğimiz vebicelerin yerine getirilmesini önlememesi için, bahis konusu Ek Anlaşmanın 1 Ocak 1986 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi, anlaşma ile öngörülen sistemin etkin bir şekilde çalışmasını sağlayacaktır.

Yukarıda açıklanan gerekçeler ışığında;

Tasarının yürürlük maddesi olan 2 nci maddesi Komisyonumuzca «Bu Kanun 1 Ocak 1986 tarihinde yürürlüğe girer» şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir.

Tasarının 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan
Prof. Fethi Çelikbaş
Burdur Milletvekili

Başkanvekili
Hacı Turan Öztürk
Nevşehir Milletvekili

Kâtip
Hasan Adnan Tutkun
Amasya Milletvekili

Üye
Paşa Sarıoğlu
Ağrı Milletvekili

Üye
Neriman Elgin
Ankara Milletvekili

Üye
N. Oğuzhan Artukoğlu
Burdur Milletvekili

Üye
Mustafa Kâni Bürke
Denizli Milletvekili

Üye
Nuh Mehmet Kaşıkçı
Kayseri Milletvekili

Üye
Turgut Halit Kunter
Rize Milletvekili

Üye
Ali Rifki Atasever
Tekirdağ Milletvekili

Üye
Yusuף Ziya Kazancıoğlu
Trabzon Milletvekili

Üye
Mehmet Sağdıç
Ankara Milletvekili

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 27 Ağustos 1973 Tarihli Ham Petrol Boru Hattı Anlaşmasına Ek Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 30.7.1985 tarihinde Bağdat'ta imzalanan «Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 27 Ağustos 1973 Tarihli Ham Petrol Boru Hattı Anlaşmasına Ek Anlaşma»nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

20.9.1985

Başbakan
T. Özal

Devlet Bak. Başbakan Yrd.
İ. K. Erdem

Devlet Bakanı
K. Oksay

Devlet Bakanı
A. M. Yılmaz

Devlet Bakanı
M. V. Dinçerler

Devlet Bakanı
A. Tenekeci

Devlet Bakanı
M. T. Titz

Devlet Bakanı
A. Karaevli

Adalet Bakanı
M. N. Eldem

Millî Savunma Bakanı
Z. Yavuztürk

İçişleri Bakanı
Y. Akbulut

Dışişleri Bakanı
V. Halefoğlu

Maliye ve Gümrük Bakanı
A. K. Alptemoçin

Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı
M. Emiroğlu

Bayındırlık ve İskân Bakanı
İ. S. Giray

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı
M. Aydın

Ulaştırma Bakanı
V. Atasoy

Tarım Orman Köy İşleri Bakanı
H. H. Doğan

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı
M. Kalemli

Sanayi ve Ticaret Bakanı
H. C. Aral

Enerji ve Tabii Kay. Bakanı
S. N. Türel

Kültür ve Turizm Bakanı
M. M. Taşçıoğlu

**PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN**

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 27 Ağustos 1973 Tarihli Hampetrol Boru Hattı Anlaşmasına Ek Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci Maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci Maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü Maddesi aynen kabul edilmiştir.

**DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ
METİN**

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Irak Cumhuriyeti Hükümeti Arasında 27 Ağustos 1973 Tarihli Hampetrol Boru Hattı Anlaşmasına Ek Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu Kanun 1 Ocak 1986 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Tasarının 3 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE İRAK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA 27
AĞUSTOS 1973 TARİHLİ HAMPETROL BORU HATTI ANLAŞMASINA

EK ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Irak Cumhuriyeti Hükümeti;

Aralarındaki mevcut iyi komşuluk ve dostluk ilişkilerini daha da sağlamlaştırmayı ve iki ülke arasındaki ekonomik bağları kuvvetlendirmeyi arzularak;

Irak-Türkiye Hampetrol Boru Hattının her iki ülkenin ekonomilerine önemli katkısının bilincinde olarak;

Mevcut hatta paralel ikinci bir hat inşası suretiyle mevcut Ham Petrol Boru Hattı Sisteminin kapasitesini artırmayı arzularak;

27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşma hükümlerine bağlılıklarını teyid ederek ve bu Anlaşmanın uygulama alanını Genişletilmiş Sistemin gereklerini göz önünde tutacak şekilde genişletmeyi arzularak ve 6 Ağustos 1984 tarihli Mutabakat Zaptında yer alan prensipler uyarınca;
aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır.

MADDE 1

Irak - Türkiye Ham Petrol Boru Hattı Sisteminin kapasitesi, ikinci bir ham petrol boru hattı ve diğer gerekli tesislerin (bundan sonra Genişletilmiş Sistem olarak anılacaktır.) inşası suretiyle fiziki olarak mevcut yıllık 46,5 milyon tondan yıllık 70,9 milyon tona artırılabilecektir.

MADDE 2

1. Normal işletme ve yükleme şartlarında, Irak Tarafı Genişletilmiş Sistemi tam kapasiteyle kullanmak için her türlü gayreti sarfedecektir. Her halükârda, Irak Tarafı bir takvim yılı içinde Genişletilmiş Sisteme otuz beş (35) milyon metrik tondan (bundan sonra garanti edilmiş asgarî taşıma miktarı olarak anılacaktır.) daha az olmayacak bir miktarı basmayı taahhüt eder.

2. Söz konusu miktar, 27 Ağustos 1973 tarihli Anlaşmanın 14 üncü maddesine uygun olarak Türkiye'ye satılan hampetrolü ihtiva edecektir. Ancak Türk Tarafı mukavele gereği herhangi bir takvim yılında alması gereken petrol miktarını çekemez veya alamaz ise bu maddede belirtilen garanti edilmiş asgarî taşıma miktarı, çekilmeyen veya alınmayan miktar kadar azaltılacaktır. Buna mukabil Irak Tarafı mukavele gereği herhangi bir takvim yılında Türk Tarafına vermesi gereken petrol miktarını sağlayamaz ise, söz konusu miktar bu maddede belirtilen garanti edilmiş asgarî taşıma miktarından düşülmeyecektir.

3. Bu garanti edilmiş asgarî taşıma miktarı, işbu ek Anlaşmanın 5 inci maddesi uyarınca Genişletilmiş Sistemin doldurulmasının tamamlanması amacıyla Irak Tarafınca basılacak ham petrol miktarını ihtiva etmemektedir.

4. Bu garanti edilmiş asgarî taşıma miktarı, Genişletilmiş Sistemin başarılı bir şekilde tecrübe edilmesi tarihinden itibaren geçerli olacak ve herhangi bir yıl içinde Türk Tarafınca Irak Tarafına sağlanacak gerçek kapasiteye orantılı bir şekilde ayarlanacaktır.

5. Her halükârda, garanti edilmiş asgarî taşıma miktarı yıllık 35 MT'nu aşmayacaktır. Genişletilmiş Sistemin kapasitesi, sistemin kararlaştırılan dizaynlara ve uygulama metoduna uygun olarak yürütülmesine rağmen ve Türk Tarafının kontrolü dışında kalan nedenlerle yıllık 70,9 MT'dan düşük olduğu takdirde, garanti edilmiş asgarî miktar yine de yıllık 35 MT olarak kalacaktır.

6. Bu miktar, Genişletilmiş Sistemin ilk çalışma yılı bakımından Genişletilmiş Sistemin çalışmaya başlama tarihinden ilk yılın sonuna kadar geçecek devreyi dikkate alan bir orantı ile hesap edilecektir.

7. Mücbir sebep halleri hariç, Irak Tarafınca Türk Tarafına bir takvim yılı içinde ödenecek meblağ işbu maddenin (1) paragrafında belirtilen garanti edilmiş asgarî taşıma miktarı için ödenecek toplam ücretten az olmayacaktır.

MADDE 3

Geniştirilmesinden sonra sistemin kullanımından alınacak ücret şöyle olacaktır :
Herhangi bir Takvim Yılı için

- A — 35 milyon m/ton'a kadar varil başına 75 ABD senti
- B — 46,5 milyon m/ton'a kadar varil başına ortalama 60 ABD senti
- C — 50 milyon m/ton'a kadar varil başına ortalama 56 ABD senti
- D — 60 milyon m/ton'a kadar varil başına ortalama 50 ABD senti
- E — 70.9 milyon m/ton'a kadar varil başına ortalama 43 ABD senti.

A, B, C, D, ve E'de gösterilen miktarlar arasında kalan miktarlar için ortalama ücret ilgili miktarlar arasındaki doğrusal enterpolasyon esasına göre hesaplanacak ve ortalamalar E'deki miktarın ötesinde olduğu takdirde D ve E'den ekstrapolasyon yapılarak hesaplanacaktır.

Yukarıda bahsedilen ücretler, Geniştirilmiş Sistemin, mevcut sistemin azami kapasitesini (yıllık 46,5 milyon m/ton) aşan toplam miktarlar ile çalışmaya başladığı tarihten itibaren uygulanacaktır.

MADDE 4

Geniştirilmiş sistemin başarılı bir şekilde tecrübe edildiği takvim yılını izleyen takvim yılı sonunda ve bundan sonraki her takvim yılı sonunda, yukarıda 3 üncü maddede belirtilen ücret Taraflar arasında aşağıda gösterilen şekilde bir gözden geçirme işlemine tabi kılınacaktır.

Gözden geçirilen yıl içinde ABD, Federal Alman Cumhuriyeti ve Japonya'daki enflasyon oranlarının ağırlıklı ortalaması yüzde 5'i (beş) aştığı takdirde, mevcut ücret çizelgesinde yüzde 5'in (beş) üzerindeki yüzde kadarlık bir ayarlama yapılacaktır. Bu ayarlama 1 Ocak gününden itibaren yürürlüğe girecektir. Bununla birlikte, yıllık ağırlıklı enflasyon ortalaması bir önceki yıla kıyasla yüzde 5'i (beş) aşmaz ise ücrette ayarlama yapılmayacaktır. Ağırlıklı ortalamaların tayininde ABD, Federal Alman Cumhuriyeti ve Japonya'daki enflasyon oranları, sırasıyla, yüzde 40, yüzde 30, yüzde 30 olarak dikkate alınacaktır. Bu üç ülkedeki enflasyon oranlarının belirlenmesinde IMF tarafından yayınlanan IFS'de yer alan toptan eşya fiyat endekslerinin yıllık ortalamaları esas alınacaktır.

MADDE 5

27 Ağustos 1973 Anlaşmasının 15. maddesinin 2. paragraf hükümlerine hâle getirmeksizin, Irak Tarafı Geniştirilmiş Sistemin tank tabanları dahil doldurulmasının tamamlanması için gerekli ham petrolü sağlayacaktır. Bu ham petrol Irak Tarafı'nın mülkiyetinde kalacaktır. Türk Tarafı, işbu Ek Anlaşma hükümleriyle, uzatılan Anlaşma süresince geçerli olacak şekilde bu miktarın değerini garanti eder. Uzatılan Anlaşmanın bitiminde, Türk Tarafı yukarıda bahsedilen miktarı o tarihte geçerli fiyattan satın almayı veya Irak Tarafına gemi üzerinde teslim etmeyi taahhüt eder. Geniştirilmiş Sistemin doldurulmasının tamamlanması için temin edilen ham petrole ilişkin kayıplar, diğer kayıplara benzer şekilde Türk Tarafının sorumluluğunda olacaktır. Bu ham petrol miktarı halen (4 392) milyon varil olarak tahmin edilmektedir. Ancak, Geniştirilmiş Sistemin doldurulmasının tamamlanması için gerekli kesin ham petrol miktarı, Geniştirilmiş Sistemin hidrostatik test işlemlerinin hazırlığı sırasında Taraflar arasında kararlaştırılacaktır.

MADDE 6

Türk Tarafı, 27 Ağustos 1973 Anlaşmasının 12 nci maddesi 2 nci paragrafı hükümlerine uygun olarak, ham petrol alıcıları, taşıyıcıları veya ham petrol yüklenecek tankerler üzerindeki malf yükün kaldırılması için en geç 1 Ocak 1986 tarihine kadar gerekli tedbirleri alacaktır.

MADDE 7

27 Ağustos 1973 Anlaşmasının süresi, Genişletilmiş Sistemin başarılı bir şekilde tecrübe edilmesi tarihinden itibaren yirmi (20) yıl sonra hitama erecek şekilde uzatılacaktır. Başarılı tecrübe tarihi, Türkiye ve Irak'ın ilgili kuruluşları arasında düzenlenecek yazılı bir protokol ile tespit edilecektir.

MADDE 8

İşbu Ek Anlaşma'da aksi belirtilmedikçe, 27 Ağustos 1973 Anlaşması ile buna bağlı bütün anlaşma ve protokollerin hükümleri geçerli kalacak ve Genişletilmiş Sisteme uygulanacaktır.

MADDE 9

Bu Ek Anlaşma, İngilizce iki nüsha olarak düzenlenmiştir.

MADDE 10

Taraflar, kanunî vecibelerine uygun olarak işbu Ek Anlaşma'yı yürürlüğe koymak için gerekli tedbirleri alacaktır. Ek Anlaşma, kanunî işlemlerin yerine getirilmesini takiben, bu işlemlerin yerine getirildiğini bildiren Nota teatisi ile yürürlüğe girecektir. Ek Anlaşma imzalandıktan sonra üç ay içinde yürürlüğe girmediği takdirde Taraflar ne yapılması gerektiğini kararlaştırmak üzere toplanacaklardır.

30 Temmuz 1985 tarihinde Bağdat'ta yapılmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ADINA

A. Kurtcebe Alptemoçin
Maliye ve Gümrük Bakanı

IRAK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ADINA

Qassım Ahmed Al-Oraibi
Petrol Bakanı

